

KORT SAGT

Uten fremtids- perspektiv

Det må være lov å sette spørsmålstegn ved et frigjøringsjubileum som ikke engasjerer seg i samtiden. Erik Bye har satt fingeren på noe helt sentralt. Når departementsråd Berggrav i svaret til Bye bekrefter at hoveddrammen for jubileet kun er «å vise glede over at nasjonen fikk friheten tilbake» (Aftenp. 9.4.), avslører han nettopp den endimensjonale holdning som Erik Bye advarer mot.

En feiring av frigjøringen fra nazismen er helt nødvendig og ikke minst fortjent. Men dersom jubileet ikke samtidig har som klar målsetning å kjempe mot lignende krefter i vår tid, blir det hele gammelmodig og navlebeskuende.

Rent materielt har vi aldri hatt det bedre i Norge enn nå. Sosialt sett har imidlertid velferdsstaten spilt fallitt, med blind vold, sykehuskøer, ensomhet og fremmedgjøring som resultat. På 50 år har vi dessuten klart å skape et gap mellom fattige og rike land som neppe kan kalles verdig, og som på sikt truer vår egen sikkerhet. Disse forholdene gir grobunn for mange slags motsetninger og ekstreme holdninger. Grunnen til hat og vold ligger ikke i teoriene, men i forholdene mennesker imellom.

Et frigjøringsjubileum må først og fremst satse på å bygge bro mellom mennesker, fremfor å feire gamle seire. Det må engasjere seg i dagens virkelighet og ha fremtidens perspektiv. Det må klart engasjere for positive samfunnsverdier og kjempe mot rasisme, vold og fremmedgjøring. Uten dette har frigjøringsjubileet mistet sin viktigste misjon, og i stedet blitt til en minnestund for spesielt interesserte.

OLE JØRGEN NORDHAGEN, Oslo

Erik Bye og friheten

Av Julius Ytteborg, Oslo

«Hvilken frihet skal vi feire?», spør Erik Bye i et stort oppslått intervju i Aftenposten før påskehelgen. Han gruer seg til frigjøringsjubileet i mai, sier han, og er ikke sikker på om vi har noe å feire, dersom ikke jubileet «peker fremover på en måte som gjør inntrykk på ungdommen». Riktignok var ikke Bye mer enn 19 år da Norge ble fritt etter fem års okkupasjon – og følgelig bare 14 da overfallet fant sted. At han skulle være i villrede om hvilken frihet vi skal feire 8. mai, virker allikevel i overkant originalt for en mann som har satt seg inn i både sjøfolks og krigsinvaliders lidelser under krigsårene.

I sin filosofering omkring det frigjøringsjubileet han gruer seg til, trekker Bye inn 1995-ungdommens syn på okkupasjonen, frykten for nynazismen i våre dager, krigen i Bosnia og spørsmålet om «hvorfor det fortsatt ikke er noen kunst å finne bødler og torturister blant menneskene». Hvorfor blande alt dette inn i noe så enkelt som 50-årsfeiringen av den største gledesdagen vårt land har opplevet?

Selv om Bye var ung dengang, må han da huske maidagene for 50 år siden, med fangene som slapp ut, butikker som var stengt «på grunn av glede», familier som igjen ble forenet og tusen andre grunner til noe som lå svært nær en felles lykkefølelse for hele nasjonen.

Det største av alt, kanskje, for oss som var voksne den gang, var slutten på uvissheten. Dette siste kan vi vel ikke vente at dagens ungdom skal se helt klart, men ellers er jeg lite bekymret for at den ikke skal være på vakt mot nynazismen. Dét problemet, og de mange andre utenforliggende bekymringene Bye trekker inn i sin nokså uforståelige uvilje mot jubileet i mai, skal jeg så gjerne diskutere med ham fra dags dato til og med 7. mai, og igjen ta den opp den 9. Jeg tror vi vil komme til å være enige på de fleste punkter. På frigjøringsdagen den 8. mai skal vi la alt dette ligge. da skal vi feire nettopp den frihet Bye etterlyser, den frihet vi fikk i maidagene for 50 år siden, på den største gledesdag vår nasjon har opplevet.

110302